

מסמך רקע בנושא:

האזנות סתר - מחקר משווה

מוגש לוועדת חוקה, חוק
ומשפט

כתיבה: דורון אהרן, עוזר מחקר ומידע
אישור בממ"מ: דותן רוטו
עריכה לשונית: מערכת "דברי הכנסת"

ב' בטבת תשס"ב
17 בדצמבר 2001

תמצית

מסמך זה הוכן לבקשתו של חבר הכנסת אופיר פינס יו"ר ועדת חוק חוקה ומשפט, ונסקרים בו הסדרי החקיקה בנושא האזנות סתר באנגליה, באוסטרליה, בארצות-הברית, בצרפת ובספרד. מן הנתונים עולה כי מספר ההרשאות לקיום האזנת סתר בישראל גדול בהרבה מאשר במדינות אחרות, יחסית לגודל אוכלוסייתה. במסמך זה יוצגו נתונים על מספר המעצרים וההרשעות שהושגו באמצעות אינפורמציה שהתקבלה בהאזנות סתר. נתונים מעין אלה עשויים לשמש מדד ליעילות השימוש בהאזנות סתר ולנחיצותו.

<u>אנגליה</u>	<u>מדדי השוואה</u>
59 מיליון ו-640,000 תושבים; 34 מיליון ו-800,000 קווי טלפון ראשיים; 13 מיליון מכשירי טלפון ניידים.	נתונים כלליים
Interception of Communication Act, 1985 (1) Regulation of Investigatory Powers Act, 2000 (2)	החוקים העוסקים בהאזנות סתר
(1) שר החוץ וסגנו או ממונה מטעם שר החוץ; (2) המיניסטר הסקוטי; (3) במקרים דחופים: פקיד מטעם שר החוץ.	הגופים המורשים להתיר האזנת סתר
(1) הגנה על ביטחון האומה; (2) מניעה או גילוי של פשע חמור כגון רצח, חטיפה או פשע אלים אחר; (3) סיוע הדדי בין-לאומי (המעוגן בהסכם) למניעת פשע חמור.	העבירות שבגינן ניתן לקבל אישור האזנה
(1) בשנת 2000 אושרו 1,711 האזנות סתר. (2) בשנת 1999 אושרו 2,022 האזנות סתר.	מספר ההרשאות להאזנה
<u>אוסטרליה</u>	<u>מדדי השוואה</u>
19 מיליון ו-300,000 תושבים; תשעה מיליון ו-500,000 קווי טלפון; שישה מיליון ו-400,000 טלפונים ניידים.	נתונים כלליים
The Telecommunications (Interception) Act of 1979	החוקים העוסקים בהאזנות סתר
(1) AAT - בית-המשפט לבקשות ולערעורים; (2) שופט בית-משפט פדרלי או שופט מששת המדינות האוסטרליות.	הגופים המורשים להתיר האזנת סתר
(1) Class 1 - עבירות או סיוע לעבירות מסוג רצח, חטיפה, סמים ופשעים חמורים אחרים; (2) Class 2 - עבירות מסוג פשע מאורגן, פגיעה בכלכלה האוסטרלית או נזק לרכוש.	העבירות שבגינן ניתן לקבל אישור האזנה
(1) בשנת 2000 אושרו 1,689 האזנות סתר פליליות, נדחו שבע. (2) בשנת 1999 אושרו 1,284 האזנות סתר פליליות, נדחו שתיים.	מספר ההרשאות להאזנה
<u>ארצות-הברית</u>	<u>מדדי השוואה</u>
278 מיליון תושבים; 194 מיליון קווי טלפון מרכזיים; 69 מיליון טלפונים ניידים.	נתונים כלליים
The Federal Wiretap Act, 1968 (Title III) (1) The foreign Intelligence Surveillance Act of 1978 (2)	החוקים העוסקים בהאזנות סתר
שופט בית-משפט פדרלי/ שופט בית-משפט המדינה (State).	הגופים המורשים להתיר האזנת סתר
(1) רצח, פשע אלים, הפצצות טרור (Terrorist Bombing); (2) חברות בקבוצת טרור, השתייכות לכוח זר עויני; (3) איום על ביטחון האומה.	העבירות שבגינן ניתן לקבל אישור האזנה
(1) בשנת 2000 ניתנו 1,190 אישורים ונדחו 0 בקשות לציתות. (2) בשנת 1999 ניתנו 1,350 אישורים ונדחו 0 בקשות לציתות.	מספר ההרשאות להאזנה

1. תוכן המסמך:

במסמך ייסקרו שלושה תחומים הנוגעים להאזנת סתר בכל אחת מהמדינות - אנגליה, אוסטרליה, ארצות-הברית, צרפת וספרד:

- 1) הגופים המורשים לאשר האזנת סתר בכל אחת מהמדינות;
- 2) העבירות שבגינן ניתן לקבל הרשאה לביצוע האזנת סתר;
- 3) מספר האזנות הסתר שאושרו על-ידי הגורמים המתאימים ומספר ההאזנות שבוצעו בפועל בכל אחת מהמדינות.

2. רקע:

בהאזנת סתר יש משום הפרה בוטה של זכות הפרט להגנה על פרטיותו. אל מול זכות זו של הפרט עומדת זכותה של החברה להגן על עצמה מפני גורמים עוינים וגורמים פליליים. בכל חוק הקשור להאזנות סתר נדרש המחוקק לקבוע את האיזון בין הזכות לפרטיות לבין ביטחון החברה. ההתפתחויות הטכנולוגיות בשנים האחרונות דורשות תיקונים ושינויים אשר יבטיחו את זכויות האזרח והחברה בעידן של מחשוב ואינטרנט.

קשה להשיג מידע בדבר האזנות סתר, צווים והרשאות ונתונים סטטיסטיים של מדינות זרות. רק חלק מהמדינות שנסקרו, ובהן ישראל, אנגליה, ארצות-הברית ואוסטרליה, מפרסמות דוח מפורט על מספר ההאזנות שבוצעו ועל מספר האישורים שניתנו לביצוע האזנה.

בשנת 1999 אושרו בישראל 1,756 בקשות להאזנה ונדחו שש בלבד, מטעמים של פגיעה בצנעת הפרט¹. צו האזנת סתר בישראל תקף לשלושה חודשים, למספר טלפון אחד ולמושא האזנה אחד. מדין-וחשבון לשנת 2000 של קצין האזנות הסתר הראשי במשטרת ישראל עולה כי בית-המשפט העניק 1,773 היתרי האזנה ודחה ארבע בקשות בלבד. בפועל נעשו באותה שנה 1,111 האזנות סתר.

בחודשים יולי-אוקטובר 1990 בדק משרד מבקר המדינה את מדיניות הביצוע והאישור של האזנות הסתר בישראל. בדוח שפירסם קבע המבקר כי היקף האזנות הסתר בישראל גבוה בהשוואה למדינות דמוקרטיות אחרות בעולם².

¹ משה רוזן, "הקלות הבלתי נסבלת של הפריצה לפרטיות", "ידיעות אחרונות", 20 בנובמבר 2001.

² דוח מבקר המדינה מספר 43.

3. האזנות הסתר באנגליה

נתונים כלליים
גודל אוכלוסייה - 59 מיליון ו-647,790 נפש.
מערכת התקשורת - 34 מיליון ו-878,000 קווי טלפון (נכון לשנת 1997);
13 מיליון מכשירי טלפון ניידים.
בעיות פליליות - אנגליה היא צרכנית גדולה של סמים סינתטיים ושל
הירואין, שמגיע אליה בכמויות גדולות מדרום-מערב אסיה. בריטניה
ידועה גם כמקום להלבנת כספים.

בשנת 1985 התקבל החוק Interception of Communications Act - IOCA³. חוק זה קובע את
ההסדרים לביצוע האזנת סתר בבריטניה. תקנה מאוחרת יותר, Regulation of Investigatory
Powers Act, 2000, מסדירה את החוק הקודם לאור שינויים שונים, אמנות חדשות בדבר
זכויות אדם והתפתחויות טכנולוגיות.

א. הגדרות:

- 1) **האזנת סתר**⁴ - **Interception of Communication**: מעקב חסוי אחר מסר פרטי
המועבר דרך מערכת תקשורתית בין שני אנשים או יותר, במטרה להבין את תוכן המסר.
- 2) **הרשאה לקיים האזנת סתר** - **Warrant** - פרט למקרים שבהם מוסר המסר ומקבל
המסר מסכימים לביצוע ההאזנה, יש דרישה חוקית לעגן את ההאזנה בהרשאה מיוחדת.
בהתאם להגדרת האזנת הסתר יש שני סוגי הרשאות:
 - א. הרשאה לפתיחת דבר דואר;
 - ב. הרשאה לקליטה מכוונת של טלקומוניקציה מכל צורה שהיא, לרבות טלפון,
פקס, טלקס⁵ או תשדורת אחרת המועברת דרך מערכת תקשורת ציבורית או
אחרת.
- 3) **פשע חמור** - עבירה שיש בה שימוש באלימות או עבירה שמטרתה להביא לרווח כספי
ניכר או שמעורבים בה מספר ניכר של אנשים. לחילופין, פשע חמור הוא כל עבירה שאדם
מעל גיל 21 צפוי בגינה לשלוש שנות מאסר או יותר.

³ Interception of Communications in the United Kingdom,
A consultation paper (www.homeoffice.gov.uk/oicd/intera.htm).

⁴ הנציב הבריטי הממונה על קליטת תקשורת מגדיר האזנת סתר בדוח השנתי שלו לשנת 1999.

ב. גופים המוסמכים לאשר ביצוע האזנת סתר בבריטניה:

- (1) שר החוץ הבריטי (Secretary of State) וסגנו;
- (2) מאז יישום החוק הסקוטי בשנת 1998, רשאי גם המיניסטר הסקוטי (Scottish minister) להנפיק הרשאות האזנה למניעה או לגילוי של פשעים חמורים;
- (3) במקרים דחופים או במקרים המערבים מדינות מחוץ לבריטניה, רשאי Senior official, פקיד רשמי בכיר הממונה מטעם שר החוץ, לאשר האזנה.

ג. המצבים שבגינם ניתנת הרשאה לביצוע האזנות סתר

שר החוץ הבריטי רשאי לתת הרשאה להאזנת סתר כאשר הוא משוכנע בנחיצות הפעולה לשם:

- (1) הגנה על ביטחון האומה;
 - (2) מניעת פשע חמור או גילוי;
 - (3) הבטחת חוסנה של הכלכלה הבריטית;
 - (4) במקרים של פשע חמור תינתן ההרשאה גם כסיוע בין-לאומי הדדי המעוגן בהסכם בין אנגליה למדינה זרה. במקרים אלה ובמקרי חירום ניתנת ההרשאה על-ידי פקיד רשמי שמינה שר החוץ (בהתאם לתקנה לחוק החדש משנת 2000⁶).
- הגורם המבקש הרשאה לביצוע האזנת סתר נדרש להמציא טיעונים לכך שההאזנה נחוצה לאחת מהמטרות שפורטו לעיל ושהאינפורמציה הנחוצה איננה ניתנת להשגה באמצעים אחרים.

ד. הרשאה להאזנת סתר

בהרשאה להאזנת סתר מפורטים בכתב השם, הכתובת ומספר הטלפון של מושא הציתות⁷. במקרים של פשע חמור ניתנת הרשאה להאזנת סתר לכתובת אחת ולמספר טלפון אחד. במקרים של אינטרסים הקשורים בביטחון האומה או בחוסנה של הכלכלה הבריטית, ההרשאה להאזנה תקפה לגבי כל כתובת ולכל מרכזיית טלקומוניקציה ציבורית הקשורה למושא הציתות. **ההרשאה תקפה למשך חודשיים** ואינה ניתנת לחידוש אלא על-ידי שר החוץ או על-ידי פקיד רשמי מטעמו. אם התנאים להרשאה עדיין מתקיימים, רשאי שר החוץ להאריך את ההרשאה במקרים של פשע חמור בחודש נוסף ובמקרים של איום על הביטחון הלאומי או על חוסנה של הכלכלה הבריטית **בשישה חודשים נוספים**⁸.

⁵ טלקס (Telex) - מתקן חשמלי להעברת ידיעות באמצעות חיוג טלפוני.

⁶ Regulation of Investigatory Powers Act, 2000, Part 1

⁷ מושא הציתות - האדם שרוצים לצותת לו.

⁸ Interception of Communications in U.K.

ה. מספר הבקשות והיתרים להאזנת סתר באנגליה⁹

היתרים והאזנות סתר בפועל בשנת 1998						
הרשאות שניתנו במהלך 1998			האזנות שבוצעו במהלך 1998			הגוף המאשר
סה"כ	מכתבים	טלקומוניקציה	סה"כ	מכתבים	טלקומוניקציה	
1,763	117	1,646	433	48	385	מזכירות המדינה (אנגליה)
268	1	267	54	1	53	מזכירות המדינה הסקוטית
2,031		סה"כ	487			סה"כ

היתרים והאזנות סתר בפועל בשנת 1999						
הרשאות שניתנו במהלך 1999			האזנות שבוצעו במהלך 1999			הגוף המאשר
סה"כ	מכתבים	טלקומוניקציה	סה"כ	מכתבים	טלקומוניקציה	
1,734	89	1,645	522	38	484	מזכירות המדינה
288	0	288	45	0	45	מזכירות המדינה הסקוטית
2,022		סה"כ	567			סה"כ

היתרים והאזנות סתר בפועל בשנת 2000 ¹⁰						
הרשאות שניתנו במהלך 2000			האזנות שבוצעו במהלך 2000			הגוף המאשר
סה"כ	מכתבים	טלקומוניקציה	סה"כ	מכתבים	טלקומוניקציה	
1,474	49	1,425	472	26	446	מזכירות המדינה
237	0	237	67	0	67	Scottish ¹¹
1,711		סה"כ	539		executive	סה"כ

*עדיין אין נתונים זמינים לשנת 2001

לא היה ניתן להשיג הסבר לפער בין מספר היתרי ההאזנה לבין מספר ההאזנות בפועל.

⁹ Annual Report of The Interception of Communications Commissioner for 1999.

¹⁰ שגרירות אנגליה בישראל, על-ידי "המזכירה הראשונה", 28 בנובמבר 2001.
¹¹ התקנה האחרונה - Regulation of Investigatory Powers Act 2000 Part 1 - מאפשרת למיניסטר הסקוטי לאשר ציתות, ולכן מופיע "Scottish executive" במקום מזכירות המדינה הסקוטית.

4. האזנות הסתר באוסטרליה

נתונים כללים
גודל האוכלוסייה – 19 מיליון ו-357,594 נפש.
מערכת התקשורת - תשעה מיליון ו-580,000 קווי טלפון בשנת 1998. שישה מיליון ו-400,000 טלפונים ניידים.
בעיות ביטחון פליליות - טסמניה, אי מדרום לאוסטרליה, הוא אחד הספקים המרכזיים של סמים אופיאטיים לאוסטרליה.

החוק האוסטרלי שעוסק בהאזנות סתר הוא The Telecommunications (Interception) Act of 1979.

א. הגופים המורשים להתיר האזנות סתר באוסטרליה¹²

לפי החוק - Telecommunications (Interception) Act of 1979 - שני גופים מורשים לאשר האזנות סתר באוסטרליה:

1) Administrative Appeals Tribunal - AAT - בית-המשפט המינהלי לבקשות ולערעורים; Eligible Judges - שופט בית-משפט פדרלי או שופט בבתי-המשפט האוסטרליים (מאחת מששת המדינות האוסטרליות).

ב. עבירות שבגינן מאושרות האזנות סתר

1) class 1 offence - עבירות מדרגה ראשונה. בקטגוריה זו נכללות עבירות (וכן סיוע לעבירות) מסוג רצח, חטיפה, עבירות סמים ועבירות שנחקרות על-ידי הרשות לפשעים לאומיים.

2) class 2 offence – בקטגוריה זו נכללות עבירות שעלולות לגרום לפגיעה חמורה או לאובדן חיים, עבירות שכרוך בהן נזק כבד לרכוש ועבירות הקשורות בהונאה, וכן עבירות שעלולות לגרום נזק חמור לכלכלה האוסטרלית, עבירות הקשורות בפשע מאורגן ועבירות הקשורות במערכות ממוחשבות.

ג. מספר האזנות הסתר הפליליות שאושרו ושבוצעו בשנים 1997-2000

שנים:	2000-1999	1999-1998	1998-1997
האזנות שבוצעו בפועל	1,696	1,286	684
בקשות לבצע האזנה שנדחו על-ידי הרשויות או שבוטלו על-ידי המבקש	7	2	9
מספר ההאזנות שאושרו	1,689	1,284	675
משך האזנה ממוצע בפועל (בימים)	37.09	39.25	50.24

¹² Telecommunications (Interception) Act, 1979. Report for the Year Ending, 30 ביוני 2000.

5. האזנות הסתר בארצות-הברית

נתונים כללים

גודל האוכלוסייה – 278 מיליון ו-58,881 נפש.
מערכת התקשורת - 194 מיליון קווי טלפון ראשיים (נכון לשנת 1997).
נכון לשנת 1998 - 69 מיליון טלפונים ניידים. 148 מיליון משתמשי אינטרנט.
בעיות ביטחון פליליות - סמים המועברים מקולומביה דרך מקסיקו אל
ארצות-הברית

א. חוקי האזנות סתר בארצות-הברית¹³

שני חוקים מתייחסים להאזנות סתר בארצות-הברית:

(1) The Federal Wiretap Act, 1968

(2) The Foreign Intelligence Surveillance Act of 1978

שני החוקים הללו קובעים במפורט בגין אילו עבירות יינתן צו להאזנת סתר, אילו גופים מורשים להעניק צו האזנה ועוד. להלן תיאור של עיקרי החוק כפי שהוצגו במסמך של המרכז לדמוקרטיה ולטכנולוגיה¹⁴ (להלן: המרכז).

החוק הראשון, The Federal Wiretap Act, 1968 (המכונה "Title III"), קובע כי לפני שתבוצע האזנת סתר יש לקבל צו בית-משפט על-ידי שופט פדרלי או שופט מדרג המדינה (state). השופט המאשר צריך להיות משוכנע כי התבצע פשע בעבר או כי עומד להתבצע פשע בעתיד המיידית או הרחוק יותר לפני שיתיר את האזנת הסתר.

בגין העבירות המפורטות להלן ניתן לבקש צו האזנה: פשעים אלימים, חטיפות, הפצצות טרור

(terrorist bombings) ופשעים אחרים שנוספו לרשימת העבירות לאחר הפיגוע בבניינים

התאומים. על-פי הסקירה של המרכז, השופטים האמריקנים נוטים לאשר את רוב הבקשות להאזנת סתר.

החוק השני, The Foreign Intelligence Surveillance Act of 1978, מאפשר ציתות לאזרחי ארצות-הברית ולזרים השוהים בארצות-הברית בתנאי שיש חשש סביר כי מושא ההאזנה משתייך לקבוצת טרור זרה או שהוא סוכן של כוח זר אחר. כאשר מדובר בהאזנה לאזרח ארצות-הברית או לתושב קבע זר, צריך להיות גם חשד סביר שמושא ההאזנה עוסק בפעילות פלילית שייתכן כי יש בה פשע אליים (מבצע פשע שקשור בקבוצת הטרור ולא רק חבר בו). החשד לביצוע פעילות בלתי חוקית אינו תנאי לציתות למי שאינו תושב קבע בארצות-הברית.

¹³ Center for Democracy & Technology.

¹⁴ פקס שנשלח על-ידי מרכז-אמריקה השייך לשגרירות ארצות-הברית בישראל, 12 באפריל 2001.

ב. הרשאות האזנה מיוחדות ומצבים יוצאי-דופן שבגינם ניתן לבצע האזנה

1) האזנות חירום - שני החוקים שתוארו לעיל מתירים האזנת סתר במקרי חירום ללא צו בית-משפט, בתנאי שקיימת סכנת חיים, סכנה לפגיעת גוף חמורה או סכנה לפגיעה בביטחון הלאומי.

2) האזנה מחוץ לתחומי ארצות-הברית - כיום אין מגבלה על ביצוע האזנת סתר לאמצעי תקשורת מחוץ לתחומי ארצות-הברית. לא נדרש צו האזנת סתר לשם ביצוע האזנה כזו אלא במקרים שמושא ההאזנה הוא אזרח ארצות-הברית או תושב קבע של ארצות-הברית. במקרים של האזנה לאזרח או לתושב קבע על התובע הכללי להוכיח שיש חשש סביר כי מושא ההאזנה הוא סוכן של כוח זר. במקרים שבהם אין מדובר באזרח או בתושב קבע, ההחלטה אם לבצע האזנה היא בידי קהילת המודיעין.

3) ציתות גורף (*Roving tap*) - החוק הראשון, Title III, מאפשר קבלת צו בית-משפט לביצוע האזנה שאינה מתייחסת לקו טלפון ספציפי כפי שמצוין בצו האזנה רגיל. צו מיוחד זה מתיר ציתות לכל אמצעי תקשורת או כלי תקשורת שמושא ההאזנה משתמש בו. יצוין כי צווים מסוג זה הם נדירים - בשנת 2000 אישרו בתי-המשפט הפדרליים ובתי-המשפט של המדינות השונות 27 צווים כאלה בלבד.

ג. עיקרי הדוח השנתי של האזנות הסתר הפליליות לשנת 2000¹⁵

בשנת 2000 אושרו 1,190 בקשות להאזנת סתר ואף אחת מהבקשות לא נדחתה. ב-75% מהמקרים היו ההאזנות קשורות לעבירות סמים. כל האזנה שבוצעה כללה ציתות ל-1,769 שיחות בממוצע, לכ-196 איש. העלות הממוצעת של האזנה אחת בשנת 2000 היתה כ-54,000 דולר.

בקשות והיתרים להאזנות סתר בשנים 1996-2000

שנה	מספר ההיתרים	מספר הבקשות
2000	1,190	1,190
1999	1,350	1,350
1998	1,327	1,329
1997	1,186	1,186
1996	1,149	1,150

המספר הקטן של ההיתרים לביצוע האזנות סתר, יחסית לגודל האוכלוסייה בארצות-הברית, קשה להסבר¹⁶. ייתכן שחלק מההסבר הוא בעובדה שבארצות-הברית פועלת מערכת מעקב וניטור נתוני תקשורת אלקטרוניים - Echlon - אשר מנטרת באופן אוטומטי את כל התקשורת האלקטרונית, לרבות דואר אלקטרוני, טלפונים ומכשירי פקסימיליה, לפי מלות מפתח שעשויות להתקשר לאיום על האומה האמריקנית¹⁷. המערכת פועלת תחת הסוכנות האמריקנית לביטחון

¹⁵ Report of the Director of the Administrative Office of the United States Courts, April 2000.

¹⁶ אישור לנתונים התקבל מהמרכז לתרבות אמריקה של שגרירות ארצות-הברית.

¹⁷ www.telegraph.co.uk.

לאומי, ולא ברור איזו אינפורמציה מועברת ממנה, אם בכלל, למערכת אכיפת החוק במישור הפלילי. במענה לפנייה לצורך כתיבת מסמך זה לשגרירות האמריקנית נאמר כי הסיבה להיקף המצומצם של האזנות הסתר היא בחקיקה, המגבילה את ביצוע האזנות הסתר (מובן שמדובר בחקיקה שלפני ה-11 בספטמבר 2001)¹⁸.

6. האזנות הסתר בצרפת¹⁹

על-פי החוק בדבר האזנות סתר בצרפת, Le regime des ecoutes telephoniques, 1991, נדרש אישורו של שופט חוקר לכל האזנת סתר. החוק מסמך ועדה, ראש הוועדה מטעם הנשיא, חבר ועדה מטעם הנשיא, חבר האסיפה הלאומית וסנטור. הוועדה מוסמכת לקבוע תקנות ולבטל צווים, והיא מחויבת לסקור, אחת לשנה, את מספר ההאזנות המתקיימות. שלושה גופים רשאים לקיים האזנות סתר בצרפת בהרשאת צו האזנה: משרד הפנים (המשטרה), משרד הביטחון, משרד האוצר והמכס. בשנת 1997 ניתנו 4,713 צווים להאזנה מטעמים של ביטחון המדינה, 1,803 מתוכם היו חידושים של צווים קודמים. כל צו האזנה תקף לארבעה חודשים. בשנת 1996 ביטלה הוועדה (NCIS) 217 האזנות שחרגו מעבר לארבעת החודשים המותרים.

בית-המשפט האירופי לזכויות האדם, The European Court of Human Rights, הגיש כמה עתירות נגד צרפת על הפרת אמנות אירופיות לזכויות האדם בתחום האזנות הסתר. לפי הערכות מסוימות, יותר מ-100,000 האזנות בלתי חוקיות נעשו בצרפת על-ידי גורמים פרטיים ועל-ידי חברות, רובן לתועלת גורמים ממשלתיים. בשנת 1997 הוצא פסק-דין שנועד למגר את התופעה באמצעות הגבלת התפוצה של מתקני ההאזנה במדינה.

7. האזנות הסתר בספרד

החוקה הספרדית מעגנת את הזכות לפרטיות ולחסיון המידע. במקרים של עבירות מסוימות ניתן להפר את חשאיות הקומוניקציה, לרבות התקשורת הכתובה, התקשורת הטלגרפית והתקשורת הטלפונית, על-ידי צו בית-משפט. כל ציתות אלקטרוני לקומוניקציה דורש צו בית-משפט. האזנות בלתי חוקיות שביצעו שירותי הביון הספרדיים עוררו כמה שערוריות. בשנת 1995 נאלצו סגן ראש הממשלה, Narcis Serra, שר ההגנה, Julian Garcia, וראש שירותי הביון הצבאיים, Emilio Alonso, לפרוש מתפקידיהם לאחר שהתגלה כי צותתו למאות אנשים, ובהם הנשיא חואן קרלוס.

¹⁸ American Center, Embassy of the United States of America, Reference Librarian - Ralph Amelan, 5 בדצמבר 2001.

¹⁹ Privacy and Human Rights, An International Survey of Privacy Laws and Practice, 2000.

8. סיכום

בישראל כשישה מיליון אזרחים ומערכת תקשורת הכוללת שני מיליון ו-800,000 קווי טלפון ראשיים ושני מיליון ו-500,000 מכשירי טלפון ניידים. מספרם הגדול של קווי הטלפון והמכשירים הניידים יחסית לגודל האוכלוסייה הופך את האזנות הסתר לכלי שימושי ואטרקטיבי בידי רשויות אכיפת החוק בישראל.

מן הנתונים עולה כי במדינת ישראל נעשות האזנות סתר רבות יחסית לגודל האוכלוסייה בהשוואה לנעשה במדינות דמוקרטיות אחרות. חרף הקושי בהשוואה מהימנה בין מדינות בנושא רגיש זה, לא ניתן להתעלם מהעובדה שהיחס בין מספר ההאזנות הפליליות בישראל לבין גודל האוכלוסייה הוא חריג בהשוואה למדינות אחרות.

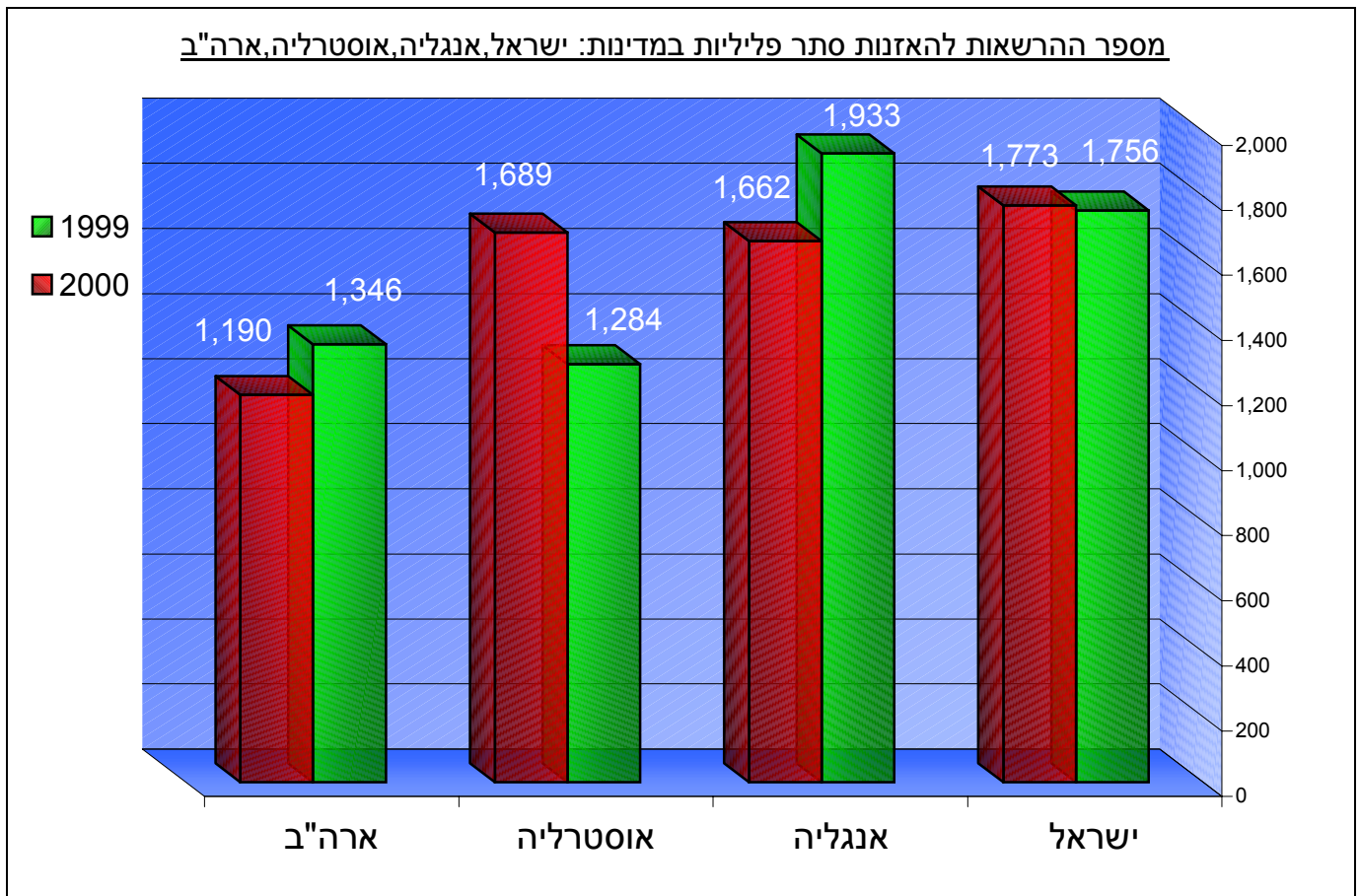
איכות הנתונים - באוסטרליה ובארצות-הברית יש נתונים על מספר ההרשעות והמעצרים שנעשו בעקבות מידע שהתקבל באמצעות ציתות. בנתונים אלה תועלת רבה כאשר מבקשים להעריך את מידת ההצדקה והחיוניות של האזנות הסתר. יש לציין שקשה לקבוע אם למעצר או להרשעה יש קשר ישיר לאינפורמציה שהושגה בהאזנה. לעתים קרובות הרשעה או מעצר נעשים זמן רב לאחר ביצוע ההאזנה.

א. נתונים חיוניים **שחסרים** במסמך המסכם של משטרת ישראל בדבר האזנות הסתר ואשר **קיימים** בדוחות סיכום של האזנות סתר בארצות-הברית, באוסטרליה ובמדינות נוספות הם:

- 1) ממוצע זמן ההאזנה המבוצעת מתוקף צו יחיד;
 - 2) סוג העבירות הבולט ברשימת ההאזנות (כאמור, בארצות-הברית 75% מהאזנות הסתר קשורות בעבירות סמים).
- ב. נתונים נוספים שקיימים במדינות הללו:
- 1) משך ההאזנה הארוכה ביותר;
 - 2) העלות הממוצעת של האזנה בודדת;
 - 3) ממוצע מספר השיחות המצותתות בכל האזנה.

בגרף שבעמוד הבא מוצגים נתונים על מספר ההרשאות להאזנות סתר בתחום הפלילי בארצות-הברית, בישראל, באנגליה ובאוסטרליה. מן הנתונים עולה כי בארצות-הברית ניתן המספר הקטן ביותר של הרשאות להאזנה. סביר מאוד שנעשות בארצות-הברית האזנות בדרכים אחרות, בין אם על-ידי מערכת ה-echelon ובין אם על-ידי הרשאות אד-הוק שניתנות בדרגים נמוכים יותר. לאחר אירועי ה-11 בספטמבר 2001 תוקנו תקנות חדשות, ואלה מפשטות את תהליך קבלת ההרשאה להאזנה.

גרף משווה

- האזנות סתר והרשאות להאזנות בארה"ב - המספר אינו כולל האזנות שמבוצעות על-ידי מערכת הניטור האוטומטית Echelon.

9. מקורות

- דוח מבקר המדינה מספר 43.
- משה רוני, "הקלות הבלתי נסבלת של הפריצה לפרטיות", "ידיעות אחרונות", 20 בנובמבר 2001

- Interception of Communications in the United Kingdom. A consultation paper (www.homeoffice.gov.uk/oicd/intera.htm).
- Annual Report of The Interception of Communications Commissioner for 1999.
- Telecommunications (Interception) Act, 1979. Report for the Year Ending,
- Center for Democracy & Technology.
- Report of the Director of the Administrative Office of the United States Courts, April 2000.
- www.telegraph.co.uk.
- American Center, Embassy of the United States of America, Reference Librarian - Ralph Amelan,
- Privacy and Human Rights, An International Survey of Privacy Laws and Practice, 2000.